

‘Human factor is bepalend voor succes van smart cities’

Deelnemers uit zes RUGGEDISED-steden bespraken in Rotterdam Ahoy hoe steden kunnen transformeren tot smart cities. In samenwerking met bedrijven en onderzoekscentra laten deze zes steden zien hoe ICT-, e-mobiliteits- en energieoplossingen kunnen worden gecombineerd om slimme, veerkrachtige steden voor iedereen te ontwerpen. Het werd een leerzame middag waar vooral de menselijke factor van belang bleek om leefbare steden te ontwerpen.

“Het is vijf voor twaalf. Of misschien al wel één minuut óver twaalf”, zei Ahoy-directeur Jolanda Jansen na afloop van het door Rotterdam Ahoy georganiseerde congres RUGGEDISED, Sharing Capacities. Hierbij doelde Jansen op het doemscenario dat eerder op de middag geschetst werd door toekomstfilosoof Ruud Veltenaar. “Maar juist omdat we als mensheid nog iets kunnen doen aan de enorme klimaatcrisis die ons te wachten staat, moeten we allemaal onze verantwoordelijkheid nemen. En dat is de reden dat Ahoy zo betrokken is bij het RUGGEDISED-project.”

Smart City

RUGGEDISED is een zogenoemd smart city-project dat wordt gefinancierd in het kader van het Horizon 2020-onderzoeks- en innovatieprogramma van de Europese Unie. Het brengt drie zogenoemde lighthouse-steden samen: Rotterdam, Glasgow en Umeå en drie collega-steden: Brno, Gdansk en Parma om het smart city-model in heel Europa te testen, te implementeren en te versnellen.

In Rotterdam is het gebied rondom Zuidplein dat momenteel wordt ontwikkeld onder de naam Hart van Zuid, aangewezen als RUGGEDISED-project. Partners binnen en buiten het gebied, zoals bouwcombinatie Ballast Nedam/Heijmans, energiebedrijf Eneco, de Erasmus Universiteit, KPN en de gemeente Rotterdam werken samen om de verduurzaming van het Rotterdamse stadsdeel rondom het Zuidplein te versnellen. Daarvoor investeerde Ahoy fors in zonnepanelen op het dak van haar grootste evenementenhal en op het dak van het in aanbouw zijnde Rotterdam Ahoy Convention Centre (RACC). Ook nam Eneco de WKO-installatie van Ahoy over en werd deze aangesloten op een thermisch smart grid waardoor overtollige warmte en kou in de toekomst aan naburige panden kan worden geleverd. Ahoy vermindert de CO₂-uitstoot en de energiekosten daarmee met 25 procent.

Jansen: "RUGGEDISED is niet alleen een hele innovatieve manier van samenwerken, het draagt ook substantieel bij aan verduurzaming. Het is bovendien een versneller gebleken in de bewustwording rondom duurzaamheid in het algemeen. Zo letten we tegenwoordig ook heel goed op onze afvalstromen en gebruiken we aanzienlijk minder plastic.”

Radicale verandering

Om de ervaringen rondom Hart van Zuid met een internationaal publiek te delen, organiseerde Rotterdam Ahoy het congres RUGGEDISED, Sharing Capacities. Meer dan honderd deelnemers luisterden ademloos naar de keynote speech van toekomstfilosoof,

trendwatcher en docent aan toonaangevende instituten als het MIT en Nyenrode Ruud Veltenaar. En hij had niet bepaald een heel rooskleurig verhaal te vertellen. "Want binnen nu en twintig tot dertig jaar stevent de wereld af op een radicale verandering. Radicaler dan de mensheid ooit heeft meegemaakt. En die omwenteling die eraan zit te komen, hebben we als mens ook nog eens zelf veroorzaakt. We zijn daarmee - voor zover bekend - de enige soort die zijn eigen ondergang bespoedigt."

Toch wil Veltenaar zichzelf geen pessimist noemen. "Want de mens heeft ook bewezen pas in actie te komen als de crisis het grootst is. Dus we zullen heus veranderen. Maar daarvoor moet het eerst gruwelijk misgaan. Dat zit nu eenmaal ingebakken in onze soort."

Veltenaar legt vervolgens uit dat de aanstaande "onbeheersbare klimaatverandering ons dwingt om anders te denken, anders te acteren, onze economie anders in te richten, slimme steden anders in te richten. Omdat we het op deze manier niet kunnen volhouden. Dus uiteindelijk belanden we in een wereld en in steden die veel beter zijn dan hoe het nu is. Maar gedreven door crisis. Dus eigenlijk is het een heel positief verhaal."

Het verhaal van Veltenaar legt precies de vinger op het doel en de werkwijze van RUGGEDISED: om de klimaatverandering het hoofd te kunnen bieden en tevens een antwoord te vinden op de almaar voortschrijdende urbanisatie in de wereld, zullen steden slimmer ingericht moeten worden. "Maar", zo houdt Veltenaar zijn gehoor voor: "Beperk Smart Cities alsjeblieft niet tot technische oplossingen alleen. Technologie is prachtig maar niet de enige oplossing. Hoe verschaalt onze ziel als we straks helemaal van technologie afhankelijk zijn? Slimme steden zijn steden met een goede sociale cohesie. Die hebben een ander soort onderwijs dat het potentieel en de passie van mensen meer aanwakkert. Slimme steden hebben de focus op preventie in plaats van ziektes diagnosticeren en behandelen. In slimme steden delen overheid, markt en de samenleving als elkaars klant en elkaars leverancier hun assets met elkaar. Een slimme stad heeft Uber Alles. En dan hebben we die technologiereuzen helemaal niet nodig. Als de mensen zich maar met elkaar verbinden."

Milieuminister

Moderator en gespreksleider tijdens het RUGGEDISED-congres was Jacqueline Cramer, hoogleraar Sustainable Innovation aan de Universiteit van Utrecht en voormalig milieuminister. "Smart cities zijn het hart van alles wat we moeten doen om te kunnen transformeren naar een duurzamere maatschappij", zei ze na afloop. "Juist daarom vond ik het belangrijk om hieraan mee werken."

Cramer schrok niet van het verhaal van Veltenaar. "Het is een akelig verhaal over wat ons te wachten staat als we niet handelen. En hij heeft gelijk. Het is de realiteit." Cramer is overigens van mening dat de mensheid ook deze crisis te boven komt. "Het is niet de techniek die ons weerhoudt, maar we moeten zelf veranderen. Dat kunnen we alleen met elkaar, door samenwerking in projecten en steden. Maar je moet er wel voor gaan. Een middag als deze kan er aan bijdragen dat partners in RUGGEDISED elkaar helpen op punten die nog voor verbetering vatbaar zijn."

Cramer leidde daarop een paneldiscussie met Jolanda Jansen (Rotterdam Ahoy), Jasper Feuth (Eneco), Haydee Sheombar (Erasmus Universiteit), Rutger Borst (KPN), Albert Engels (gemeente Rotterdam), Maarten Kokshoorn (Hart van Zuid) en Maxine Tillij (TNO). De deelnemers aan de discussie waren het erover eens dat de RUGGEDISED-methode om steden te verduurzamen bovenal om lef en leiderschap vraagt.

“Maar alleen dat is niet genoeg”, stelde Sheombar: “Want alle actoren - van burgers, tot travellers, tot patiënten, tot consumers - moeten hun gedrag veranderen. Daar moeten we elkaar bij helpen, bij voeden. Zowel overheid als bedrijfsleven als maatschappij moeten ons in staat stellen ons gedrag te veranderen.”

Feuth stelde het als volgt: “We zijn als mensen niet zo goed in veranderen. Maar ik ben ervan overtuigd dat iedereen zijn steentje kan bijdragen. Heel veel steentjes kunnen een grote impact hebben op het grote totaal.”